

תענית

דף ח'

מאי תקנתיה?

רבה בישיבה, שנאמר: "וחיילים יגבר".

רבה בישיבה - שישדירו בני הישיבה משנתם, שנאמר: "וחיילים" - בין תלמידים שהן חילות חילות.

"ויתרון הכשיר חכמה" - כל שפן אם משנתו סדורה לו מעיקרא.

ויתרון הכשיר - כשסידר משנתו מתחילה.

פי הא דריש לקיש, הנה מסדר מתניתיה ארבעין זמנין, כנגד ארבעים יום שניתנה תורה, ועייל לקמיה דרבי יוחנן.

כנגד ארבעים יום שניתנה התורה - שתתקנים בידו, והדר עייל קמיה דרבי יוחנן למיגמר גמרא.

רב אדא בר אבהו מסדר מתניתיה עשרין וארבע זמנין, כנגד תורה נביאים וכתובים, ועייל לקמיה דרבא.

כנגד תורה נביאים וכתובים - שהן עשרים וארבע ספרים.

רבא אמר: אם ראית תלמיד שתלמודו קשה עליו כפרזל, בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים, שנאמר: "והוא לא פנים קלקל".

שפנים קלקל - שהרצה לו פנים רעות.

מאי תקנתיה?

רבה עליו רעים, שנאמר: "וחיילים יגבר".

רבה עליו רעים - לפייס הימנו שישבור לו פנים.

תענית

דף ח'

ואמר רבי אמי: מאי דכתיב (קהל י"י) "אם קקה הפרזל, והוא לא פנים קלקל"?

קקה הפרזל - כמו (הגדה של פסח) "הקקה את שיניו", "ושיני בנים תקחינה" (ירמיה לא כח).

אם ראית רקיע שקיקה כפרזל מלהוריד טל ומטר, בשביל מעשה הדור שהן מקולקליו, שנאמר: "והוא לא פנים קלקל".

והוא לא פנים קלקל - שקלקלו הדור.

מה תקנתו?

יתגברו ברחמים, שנאמר: "וחיילים יגבר".

"ויתרון הכשיר חכמה" - כל שפן אם הוכשרו מעשיהן מעיקרא.

וכל שפן אם הוכשרו מעשיהן - קודם לכן. והכי משמע: "ויתרון הכשיר" - ויתרון שהכשיר לחכמה, אם הכשירו מעשיהן מתחילה, שיבואו הגשמים יותר מבחילות יגבר, שהן מגבירין חיילים ועומדין בתפילה בזמן שקלקלו.

ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד שתלמודו קשה עליו כפרזל, בשביל משנתו שאינה סדורה עליו, שנאמר: "והוא לא פנים קלקל".

שלימודו קשה עליו כפרזל - שקשה לו מרוב קושיות בשביל משנתו שאינה סדורה לו, ואינו זוכר מה פתיב בה, ולפיכך אינו יודע לפרק. אי נמי, שגורסה בטעות - פוטר על החיוב ומחייב על הפטור, ומקשי עלה מדוכתא אחריתי. והכי משמע קרא: "והוא לא" - שאינו יודע שמועתו, מפני ש"פנים קלקל" - שקלקל במשנה שהיא קודם לגמרא.

ללחוש, ואינו לוחש, מה הנאה יש לו?

ואין יתרון לבעל הלשון - כלומר: מה הנאה יש לבעל הלשון, שידע ללחוש ואינו לוחש.

ואם לחש ולא נענה, מאי תקנתיה?

ילך אצל חסיד שבדור, וירבה עליו בתפילה, שנאמר (איוב ל"ג) "ויצו עליה במפגיע", ואין פגיעה אלא תפילה, שנאמר (ירמיה' טז) "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה, ואל תשא בעדם רינה ותפילה, ואל תפגע בי".

ואם לחש ועלתה בידו, ומגיס דעתו עליו, מביא אף לעולם, שנאמר (איוב ל"ג) "מקנה אף על עולה".

מקנה אף על עולה - מקנה אף מי שמגיס דעתו ועולה.

חוק: ואי לוחש ועלתה בידו ומגיס דעתו מביא אף לעולם שנאמר יגיד עליו ריעו וגו' - כלומר: אם יגיד עליו ריעו שעל ידו צאו הגשמים, והוא מגיס דעתו, "מקנה אף עולה" - כלומר: הוא קונה אף ועולה. כלומר: אם עולה - שמגיס דעתו עליו, הוא מקנה האף.

רבי אומר: שני תלמידי חכמים שיושבין בעיר אחת, ואין נוחין זה לזה בהלכה, מתקנאין באף ומעלין אותו, שנאמר (איוב ל"ג) "מקנה אף על עולה".

ואין נוחין זה לזה וכו' - והכי משמע: ["יגיד עליו ריעו, מקנה אף על עולה"] - בשביל שצריך להגיד זה לזה ולהיות נוחין בהלכה, ואינן עושין, מקנה - מתקנאין, מתגרים באף ומעלים אותו, ומביאים אותו עליהן.

ויש גורסין: ונוחין זה לזה בהלכה מתקנאים באף וכו' - משיגיד עליו ריעו, שנוחין זה לזה, מתקנאים באף ומעלים אותו מעליהם.

אמר ריש לקיש: מאי דכתיב (קהל' י"א) "אם ישוד הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל

"ויתרון הכשיר חכמה" - כל שפן אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא.

ואמר רבי אמי: מאי דכתיב (קהל' י"א) "אם ישוד הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון"?

אם ראית דור שהשמים משתכין בנחושות מלהוריד טל ומטר, בשביל לוחשי לחישות שאין בדור.

משתכין עליו בנחושות - מאדימין פנים כעין רודילי"א, כדאמרין בבבא מציעא (דף כ"ו) "דשתיף טפי" - שהעלה חלודה, שנעצין (מלהוליד) [מלהוריד] טל ומטר.

לוחשי לחישות - בשביל שאין מתפללים תפילה בלחש.

חוק: אם ראית דור שהשמים משתכין עליו בנחושות מלהוריד גשם עליו וכו' - מכאן מוכיח רבינו חס דהא דאמרין צנצא צתרא (דף י"ט) "אין טומנין צסלעים. מאי טעמא? משום דמשתכי ליה לקדירה", רוצה לומר: "משתכי" - מקלקלים המאכל שצקדירה, ובלעז אורמשי"ר.

והא דאמר "לקדירה", לאו דוקא לקדירה, אלא למאכל שצקדירה, דהכי נמי קאמר (שבת דף י"ח) "האי קדירה חייחא שרי".

ואין לפרש כפירוש רש"י, שפירש התם "משתכי" - משצרים הקדירה, דאם כן, מאי קאמר הכא "שהשמים משתכין", רוצה לומר: שהשמים משתצריין!

אלא ודאי "משתכיס", רוצה לומר: מעלין חלודה, כמו דבר שצטל ממלאכתו ימים רבים ומחליד, ובלעז ראוליי"ר.

מאי תקנתו?

ילכו אצל מי שידע ללחוש, דכתיב (איוב ל"ג) "יגיד עליו ריעו".

יגיד עליו ריעו - תפלל עליו חבירו, וגבי גשמים כתיב באיוב.

"ואין יתרון לבעל הלשון" - ומי שאפשר לו

תענית

דף ח'

הלשון?"

לעיתיד לבוא מתקבצות ובאות כל החיות
אצל הנחש, ואומרים לו: "ארי דורס ואוכל,
זאב טורף ואוכל – אתה מה הנאה יש לך?"
אומר להם: "ואין יתרון לבעל הלשון".

ארי דורס ואוכל – מיד, ואינו מתירא.

טורף ואוכל – שמולץ לחוריו ואוכל שם,
שפחד מן הבריות. ולכולן יש להם הנאה.

ולך מה הנאה יש לך – שאתה נושף בני אדם
והורגן, והוא אומר: מה יתרון לבעל הלשון –
שמשפר לשון הרע אף על פי שאין לו הנאה.
ולפיכך מביאו הקדוש ברוך הוא בדין אצל
נחש, כדי שיתבייש מפני שהשיא אדם
הראשון, ומתביישין עמו מספרי לשון הרע.

אמר רבי אמי: אין תפילתו של אדם נשמעת
אלא אם כן משים נפשו בכפו, שנאמר
(איכה ג' מה) "נשא לבבנו אל כפים".

אינני? והא אוקים שמואל אמורא עליה,
וידרש (תהלים ע"ח לו) "ויפתוהו בפיהם, ובלשונו
יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו, ולא נאמנו
בבריתו". ואף על פי כן "והוא רחום וכפר עון
וגו'!"

ולבם לא נכון עמו – עם הקדוש ברוך הוא.

ואף על פי כן – כתוב בסמוך "והוא רחום
וכפר עון", ושומע תפילתם, והיכי אמרת שאין
תפילתם נשמעת אלא אם כן משים נפשו
בכפו, כלומר: שנפשו מכוונת בכפו.

לא קשיא – כאן ביחיד, כאן בציבור.

בציבור – תפילתם נשמעת, ואף על פי שאין
לב כולם שלם, כדכתיב: "ויפתוהו בפיהם"
בדברים, לשון רבים.

ביחיד – אינו אלא אם כן לבו מכוון.

אמר רבי אמי: אין גשמים יורדין אלא
בשביל בעלי אמה, שנאמר (תהלים פ"ה יז) "אמת
מארץ תצמח, וצדק משמים נשקף".

בזמן שאמת מארץ תצמח – שיש אמונה

תענית

דף ח'

במשא ומתן, אז צדק משמים נשקף, דהיינו
גשמים שהן צדקה.

ואמר רבי אמי: בא וראה כמה גדולים בעלי
אמה! מניין? מחולדה ובור. ומה המאמין
בחולדה ובור כך, המאמין בהקדוש ברוך הוא
על אחת כמה וכמה!

מחולדה ובור – שהמיתו שני בני אדם. מצוי
הוא באגדה מעשה בבחור אחד שנתן אמונתו
לריבה אחת שישאנה. אמרה: מי מעיד? והיה
שם בור אחד וחולדה. אמר הבחור: בור
וחולדה עדים בדבר. לימים עבר על אמונתו,
ונשא אחרת, והוליד שני בנים. אחד נפל לבור
ומת, ואחד נשכתו חולדה ומת. אמרה לו
אשתו: מה מעשה הוא זה, שבנינו מתים
במיתה משונה! ואמר לה: כך וכך היה
המעשה.

המאמין בהקדוש ברוך הוא – שמשימו עד
בינו לבין חברו, על אחת כמה וכמה.

תוס': בחולדה ובור כך בהקדוש ברוך הוא על
אחת כמה וכמה – פירוש "מאמין בחולדה
וזכר":

מעשה היה נערה אחת היתה רוצה לילך לזית
אזיה, והיה צור בדרך ונפלה, וצא בחור אחד
ואמר: "אם אני מעליך, תנשאי לי"? אמרה לו:
"הן". ונשבעו ציניהן שהוא לא ישא אשה אחרת,
והיא לא תנשא לאיש אחר. ואמרו: "מי מעיד
צינינו"? והיתה חולדה אחת הולכת לפני הצור,
ואמרו: "אלו שנים, צור וחולדה, יהיו עדים
צינינו", והלכו לדרכם.

והיא עמדה בשצועה, והוא נשא אשה אחרת,
וילדה בן. זאת חולדה ונשכתו, ומת. וילדה לו
בן שני, ונפל לצור ומת. אמרה לו אשתו: "מה
זה המעשה שהגיע לנו, שלא כשאר בני אדם!"
מזכר השצועה, וסיפר לאשתו כל המעשה.
אמרה לו: "אם כן, חזור וקחנה". וכתב לה גט,
והלך ונשא את הצמולה.

והיינו דאמרי "המאמין בצור וחולדה" –
שהעמידו עדותו.

תענית

דף ח'

אמר רבי יוחנן: כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקין עליו הדין מלמעלה, שנאמר (תהלים פ"ה יז) "אמת מארץ תצמח, וצדק משמים נשקף".

המצדיק עצמו - שמכשיר ומקשט מעשיו.

מצדיקין עליו - מרדקין עמו אפילו בחוט השערה יותר משאילו מקלקל מעשיו, כדי למרק עונותיו.

שנאמר אמת מארץ תצמח - אז "צדק משמים נשקף". "צדקה" אין כתיב כאן, אלא "צדק", דמשמע דין.

רבי חייא בר אבין אמר רב הונא: מהכא (תהלים ל"א) "וכיראתך עברתך".

וכיראתך עברתך - על מי שהוא גרא אותך, אתה מחזיק עברתך, כדי למרק עונותיו. ופשט המקרא: "מי יודע עוז אפק" - מי יודע עוז וכח למצוא אותו לנוס מפניך ביום אפק, "וכיראתך עברתך" - כשם שאתה יראוי ומפוחד, כך יש להתירא ולהתפחד מעברתך.

ריש לקיש אמר: מהכא (ישעיה ס"ד ד) "פגעת את שש ועושה צדק, בדרךך יזכרוך, הן אתה קצפת ונחטא, בהם עולם ונושע".

פגעת את שש ועושה צדק - במי ששומח ועושה צדק, שהן העושים כך בדרךך יזכירוך, אתה פוגע בו אם חוטא כלום, כמו (מלכים א' כ"ה) "ויפגע בו וימות".

קרא הכי הוא: "פגעת את שש ועושה צדק", והן העושין כך "בדרךך יזכרוך" - באותם דרכים שאתה מייסרן ביסורין, יזכירוך לטובה, ואומרים: "הן אתה קצפת" בשביל שחטאנו, "בהם עולם ונושע" - בשבילם נושע לעולם הבא.

אמר רבי יהושע בן לוי: כל השמח ביסורין שבאין עליו, מביא ישועה לעולם, שנאמר (ישעיה ס"ד ד) "בהם עולם ונושע".

אמר ריש לקיש: מאי דכתיב (דברים י"א יז) "ועצר את השמים" בשעה שהשמים נעצרים

תענית

דף ח'

מלהוריד טל ומטר, דומה לאשה שמחבלת ואינה יולדת.

שחובלת - כמו (הושע י"ג ג) "חבלי יולדה", אף השמים עושין כן, וקשה לעולם, ועל חטא הוא.

והיינו דאמר ריש לקיש משום בר קפרא: נאמרה עצירה בגשמים, ונאמרה עצירה באשה - נאמרה עצירה באשה, שנאמר (זכריה י"ג) "כי עצור עצר ה' בעד כל רחם", ונאמרה עצירה בגשמים, דכתיב (דברים י"א יז) "ועצר את השמים".

נאמרה עצירה באשה וכו' - כלומר: על כולן מבקשים רחמים.

נאמר לידה באשה, ונאמר לידה בגשמים - נאמר לידה באשה, דכתיב (זכריה י"ג) "ותהר ותלד בן", ונאמר לידה בגשמים, דכתיב (ישעיה נ"ה י) "והולידה והצמיחה".

נאמר פקידה באשה, ונאמר פקידה בגשמים - נאמר פקידה באשה, דכתיב (זכריה י"ג) "וה' פקד את שרה", ונאמר פקידה בגשמים, דכתיב (תהלים ס"ה י) "פקדת הארץ ותשוקקה, רבת תעשרונה, פלג אלהים מלא מים".

פלג - בריכה.

מאי "פלג אלהים מלא מים"?

תנא: כמין קובה יש בריקיע, שממנה גשמים יוצאין.

כמין קובה - אוהל מלא מים.

אמר רבי שמואל בר נחמני: מאי דכתיב (איוב ל"ז ג) "אם לשבט אם לארצו אם לחסד ימצאהו"?

"אם לשבט" - בהרים ובגבעות, "אם לחסד" - ימצאהו לארצו בשדות ובכרמים.

אם לשבט - אם גזר הקדוש ברוך הוא רוב גשמים לרעה, אז יורדים בכח, פשבט שמכה בכח, וחרו בתשובה, הקדוש ברוך הוא מוריד על הרים וגבעות, מקום שאין שם איש.

דלא ליתבו בתעניתא - דלא בעו דלימי
ברכה לעולם בשבילן.

אמר להו רבי זירא: נקבליה עילון, ולכי
בטיל הגזירה, ליתביה.

ניקבל עילון - יומי תעניתא, דמשום קבלה
מהני לן כתעניתא, וכי בטיל גזירה עבדין להו.

אמרי ליה: מנא לך הא?

ומנלן דעבדינן הכי - כלומר: דמהני אי
עבדינן הכי.

אמר להו: דכתיב (דניאל י"ב) "ויאמר אלי: אל
תירא דניאל, כי מן היום הראשון אשר נתת
את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיה, נשמעו
דבריה".

אשר נתת לבך להתענות לפני אלהיה
נשמעו דבריה - אלקא משקיבל עליו, נשמעו
דבריו.

אמר רבי יצחק: אפילו שנים כשני אליהו,
ויקדו גשמים בערבי שבתות, אינן אלא סימן
קללה.

כשני אליהו - בימי אחאב, שהיה העולם
צריך לגשמים, דכתיב (מלכים א' י"ז) "אם יהיה
השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי".

סימן קללה - שבני אדם צריכים לחזר בשוק
לקנות סעודת שבת.

היינו דאמר רבה בר שילא: קשה יומא
דמיטרא כיומא דדינא.

והיינו דאמר רבי שילא.

קשי יומי דמיטרא - שאין בני אדם יכולין
לעשות צרכיהן.

כיומא דדינא - שני וחמישי, שמתקבצין בני
אדם לדון עם חבריהן כתקנת עזרא, שיש
הומות וקולות ואנושות ביום הגשמים כיום
הדין, ובערב שבת כל שכן דקשי מיטרא.

אמר אמרימר: אי לא דצריך לברייתא, בעינן
רחמי ומבטלינן ליה.

אבל אם לחסד - שיורדין בנחת, נמצאהו
לארצו - לארץ ישראל.

"אם לשבט" - לאילנות, "אם לארצו" -
לזרעים, "אם לחסד נמצאהו" - בורות שיחין
ומערות.

בימי רבי שמואל בר נחמני הנה כפנא
ומותנא. אמרי: היכי נעביד? ניבעי רחמי
אתרתי? לא אפשר! אלא ליבעי רחמי אמותנא,
וכפנא ניסבול.

אתרתי - לא בעינן רחמי אתרדי, קדלקמן.

אמר להו רבי שמואל בר נחמני: ניבעי רחמי
אכפנא, דכי יהיב רחמנא שובעא, לחיי הוא
דיהיב, דכתיב (ספלים קמ"ה טו) "פֹתַח אֶת דְּדָרְךָ,
וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן".

ניבעי רחמי אכפנא - דליתבי שובעא,
ומותנא ליפטל ממילא.

דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב
- לחיים ולא למתים, דאינו מביא שובעא כדי
להמית בני אדם, אלא כדי שיחיו.

משביע לכל חי רצון - שובע נותן לבני אדם
חיים.

ומנלן דלא מצלינן אתרתי?

דכתיב (עזרא ח' כג) "ונצומה ונבקשה מאלהינו
על זאת" - מקלל דאיפא אתריתי.

על זאת - על חדא משמע. בעזרא כתיב.

תוס': ונצומה ונבקשה מאלהינו - ויעתר לנו.
פירוש: מדקאמר "על זאת", משמע דאיכא
מילתא אחריתא, וכן (פירוש) [הפירוש] צמון
"על דנא".

במערבא אמרי משמיה דרבי חגי: מהכא
(דניאל ב' יח) "ורחמיו למבעא מן קדם אלה שמיה
על רזא דנה" - מקלל דאיפא אתריתי.

על רזא דנא - בדניאל כתיב.

בימי רבי זירא גזור גזירה, וגזור דלא למיתב
בתעניתא.

תוס': אלא בדבר הסמוי מן העין שנאמר יצו ה' וגו' - תימה, דאמרין פרק כל הצער (סולין דף קה:) גבי הני שקולאי דדרו חזיתא דחמרא, בעו לאתפוחי, אותבוהו תותי מרזיבא. פקע חזיתא, ומפרש שם בשביל השד שהיה שם, עד דאכפייה מר בר רב אשי לשד לשלם.

אמר ליה שידא למר בר רב אשי: "ליקבע לי מר זימנא דאיזיל ואשלם". קבע ליה זימנא. כי מטא זימניה, איעכב, ואמר ליה: "אמאי לא אחית בזמנך?" אמר ליה: "כל מידי דלייר וחתיס וכייל ומני, לית לן רשות למישקל מיניה".

אלמא דדבר המדוד והמנוי לית ליה רשות למישקל מיניה, ודדבר הסמוי אית ליה רשות - אלמא אין ברכה בדבר הסמוי!

ויש לומר דלא קשה מידי, דהא דקאמר התם: היינו טעמא "דלית להו אלא דדבר הפקר, ולא דבר דכייל ומנוי או זייר וחתיס", היינו בשביל דאין ברכה מלויה בהני, ולית זהו דבר הפקר, והאי דזעלים ניהו. "אלא דדבר הסמוי", והיינו מטעם דהזכרה מלויה דדבר הסמוי, ומה שמתרצה בשביל הזכרה אית להו רשות למישקל (בסמוי), דהיינו כמו הפקר, שאין לשום אדם זכות בו.

אי נמי, הכא מיירי דדבר המנוי והמדוד בלא זייר וחתיס, וזהא אית להו רשותא. והתם מיירי דמדוד ומנוי וכייל וזייר וחתיס, וזהא לית להו רשותא.

"קיבוץ, גיטות, צדקה, מעשר, פרינס" סימן.

אמר רבי יוחנן: גדול יום הגשמים פיום קיבוץ גליות, שנאמר (תהלים קכ"ו ד) "שובה ה' את שביתנו, באפיקים בנגב", ואין אפיקים אלא מטר, שנאמר (שמואל ב' כ"ב טז) "ויראה אפיקי ים".

באפיקים - באפיקי נחלים.

בנגב - יבשה. "והנה חרבנו" (בראשית ח יג) מתרגמין "נגובו".

אפיקי ים - מוצאי ים. אלמא אפיק לשון מים, ובאפיקים בנגב נמי לשון גשמים.

ומבטלינהו - לירידת גשמים, שטורחין בני אדם, ואינן יכולין לצאת ולבוא.

ואמר רבי יצחק: שמש בשבת צדקה לעניים, שנאמר (דברים י"א יז) "וירחקה לכם יראי שמי, שמש צדקה ומרפא".

צדקה לעניים - שמתענגין בה, ונוח להן יום ברור, ומתחממין בה ביום הצנינה.

יראי שמי - שומרי שבת.

ואמר רבי יצחק: גדול יום הגשמים, שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו, שנאמר (דברים כ"ט יז) "לתת מטר ארצה בעתו, ולברך את כל מעשה ידך".

פרוטה שבכיס - אפילו מעשה ידים שאינן צריכים לגשמים מתברכין.

ואמר רבי יצחק: אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין, שנאמר (דברים כ"ח ח) "יצו ה' אתה את הברכה באסמיה".

תנא דבי רבי ישמעאל: אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו, שנאמר (דברים כ"ח ח) "יצו ה' אתה את הברכה באסמיה".

תנו רבנן: הנכנס למוד את גרנו, אומר: "יהי רצון מלפניך ה' אלהינו, שתשלח ברכה במעשה ידנו".

התחיל למוד, אומר: "ברוך השולח ברכה בפרי הזה".

ברוך השולח ברכה - (שיפוע) [ושפוע], ומזכיר בה מלכות ואזכרה ככל הברכות כולן.

מדד ואחר כך בירך, הרי זו תפילת שוא. לפי שאין הברכה מצויה לא בדבר השקול, ולא בדבר המדוד, ולא בדבר המנוי, אלא בדבר הסמוי מן העין.

הרי זו תפילת שוא - ושוב אין ברכה נכנסת בה.

בדבר הסמוי מן העין - שאינו יודע הסכום.

מוס': גדול יום הגשמים כיום קיבוץ גליות
שנאמר שובה ה' את שביתנו כאפיקים
בנגב וגו' - ואם תאמר: אמאי לא קאמר
"גדול יום הגשמים יותר מקיבוץ גליות", דהא
"כאפיקים בנגב" כתיב, ומי נתלה במי? קטן
נתלה בגדול - שאפיקים גדולים מיום קיבוץ
גליות, דהכי נמי אמר (לעיל דף ז.) "יערוף כמטר
לקחי" - מי נתלה במי? קטן נתלה בגדול!

ויש לומר דהכי פירושו: אנו מתפללים הכי:
שובה ה' את שביתנו כאפיקים היורדין בנגב,
שגדול יום קיבוץ כאפיקים בנגב. אם כן, עשה
עמנו לטובה אות בקיבוץ גליות כהיות כי זה
כמו זה, ואפיקים בנגב תחדש בכל יום כיום
קיבוץ גליות, אבל יותר לא.

ואמר רבי יוחנן: גדול יום הגשמים, שאפילו
גייסות פוסקות בו, שנאמר (תהלים ס"ה יא)
"תלמיה רוח, נחת גדודיה".

גייסות - חיילות. כשאתה מרננה תלמי הארץ
בגשם, מיד גדודים נוחין, כדלקמן.

ואמר רבי יוחנן: אין הגשמים נעצרים אלא
בשביל פוסקי צדקה ברבים, ואין נותנין,
שנאמר (משלי כ"ה יד) "נשיאים ורוח וגשם אין,
איש מתהלל במתת שקר".

פוסקי צדקה ברבים - לשם ולפנים. ואורחא
דמילתא נקט, שאין אדם עשוי לפסוק צדקה
בינו לבין עצמו ואינו נותן.

נשיאים ורוח - באין לעולם כאילו גשמים
יורדין, ואינן יורדין, בשביל האיש המתהלל
במתת שקר. דכשם שהוא עושה לפנים ומחניף
את העניים, אף שמים מחניפין את הארץ,
שמראין נשיאים ורוח, וגשם אין. אי נמי,
"אין" קאי אשלתם, דמכל אלו נעצרין.

